

Projektnamn: Förstudie - Energitjänster

Programområde: Nationellt regionalfondsprogram

Ärende ID: 20200491

Sammanfattande beskrivning

Förstudien ska utreda hur ett genomförandeprojekt om kan genomföras och vilka förutsättningar som krävs. Underlaget kommer att ligga till grund för ett genomförandeprojekt om energitjänster. I detta ingår ökad kännedom om de problem och behov som de små och medelstora företagen ställs inför och har i samband med energieffektivisering och energitjänster. Företagens beställarkompetens av energitjänster ska öka för att målet om energieffektivisering ska nås och företag som erbjuder energieffektiva tjänster och produkter har utvecklats, är välkända och lättillgängliga.

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

Effektiv energianvändning är en av de viktigaste frågorna i dagens samhälle. Potential för energieffektivisering finns inom alla branscher och sektorer, men trots god ekonomisk lönsamhet genomförs inte en del av möjliga energibesparande åtgärder, det s.k. energieffektiviseringsgapet. För att effektivisera energianvändningen behövs information, kunskap och utveckling av nya systemlösningar.

Det finns behov av ett stöd till ett stort antal små och medelstora företag (SMF) för att genomföra energieffektiviseringsåtgärder. Många SMF har inte egen kunskap, tid eller pengar att själva genomföra åtgärder. Det finns en god potential att utforma energitjänster som skulle kunna möta detta behov. Energitjänster är ett samlingsnamn för olika typer av tjänster som i grunden är någon form av avtal eller överenskommelse som leder till direkt eller indirekt effektivisering eller hushållning av energianvändningen. En energitjänst kan utformas på många olika sätt och det kan vara en enstaka tjänst eller ett paket av flera tjänster och åtgärder.

För att ett energitjänsteprojekt ska bli framgångsrikt, inklusive att både beställaren och leverantören blir tillfreds, så krävs att beställaren ska ha satt upp tydliga mål samt ha funderat över varför man vill uppnå dessa. Först därefter bör man gå vidare med att initiera en insats för energieffektivisering. Annars finns det risk att projektet inte blir till gagn för varken beställare, leverantör eller energitjänstemarknaden som helhet.

Beställaren kan göra detta förarbete på egen hand, men i många fall är det till stor fördel att få externt stöd. Beställaren måste även ha kunskap om och kunna använda verktyg som behövs för att kunna initiera och genomföra energieffektiviseringsprojekt.

Enligt Energimyndighetens bedömning finns brister i förarbetet idag, men det behövs bättre underlag för att kunna formulera specifika insatser som kan ge stöd till de små och medelstora företagen, och det är skälet till att initiera denna förstudie.

Samtliga myndighetens insatser inom Nationella regionalfonden utgår från verksamhetslogik och effektkedjor. Med helhetstänkande stöttas målgruppen i att ta nästa steg i sitt energiarbete.

Omvärld och samverkan

I planeringen av insatserna till nationella regionalfondsprogrammet har hänsyn tagits till erfarenheter och resultat från tidigare genomförda aktiviteter och insatser kopplat till Energimyndighetens verksamhet. Energimyndigheten har arbetat fram en ny definition av energitjänster i syfte att underlätta för marknadens aktörer. Förstudien och planerat genomförandeprojekt kommer att utgå från denna definition när arbetet bedrivs med att främja energitjänstemarknaden.

Energieffektiviseringsföretagen (EEF) utgör en plattform för företag som arbetar med energieffektivisering och har ca 70 medlemmar knutna till sig. EEF bedöms vara en potentiell samarbetspartner såväl i förstudien som i planerat genomförandeprojekt.

Denna förstudie avser en av flera insatser som Energimyndigheten planerar inom det nationella regionalfondsprogrammet. Genomförandeprojektet som förstudien ska resultera i samverkar med övriga planerade insatser enligt nedan.

1. Energikartläggningsstöd
2. Regionala noder för energikartläggningsstöd
3. Nätverk
4. Miljöstudier
5. Incitament för energieffektivisering
6. Metodikutveckling och insamling av data och statistik
7. Andra projekt med samverkan och synergier

I all kommunikation kommer Energimyndigheten framhäva att verksamhet finansieras genom Europeiska regionala utvecklingsfonden, där Tillväxtverket är förvaltande myndighet. Kommunikationen kommer att följa Energimyndighetens kommunikationspolicy och- strategi liksom gå i linje med Tillväxtverkets kommunikationsstrategi samt uppfylla EU:s krav på kommunikation.

Koppling till det lokala näringslivet

Både EU och den svenska regeringen lyfter fram energitjänster som en viktig del för ökad energieffektivitet och minska klimatpåverkan i samhället. Ökad användning av energitjänster innebär också en förskjutning mot kunskapsamhället och bör innebära fler arbetstillfällen och fler företag. Beställare från företag och andra organisationer, leverantörer som erbjuder energitjänster samt andra involverade parter som konsulter är alla intresserade av ett ökat och bättre utbud av energitjänster, men det finns ett antal hinder, exempelvis brist på förståelse eller kunskap samt förtroende. Inom vissa nischer fungerar marknaden väl, inom andra finns stora brister. De små och medelstora organisationerna eller företagen är kanske de som skulle ha störst nytta av att använda energitjänster, men det är också där som hindren är störst. Energimyndighetens kontakter med näringslivet i Sverige visar att det råder regionala skillnader, men det finns idag ingen dokumentation som visar hur stora skillnaderna är, hur de uppkommit etc.

Mål och resultat

Mål

Syftet med förstudien är att utgöra underlag vid utformning av ett genomförandeprojekt inom området energitjänster. För att utforma detta genomförandeprojekt på bästa sätt, behöver ett antal frågeställningar som berör energitjänster besvaras.

Förstudien avser svara på följande frågeställningar:

- Vilka hinder för energieffektivisering finns för små och medelstora företag som genomförandeprojektet behöver adressera?
- Hur ska upplägget av genomförandeprojektet se ut för att små och medelstora företag ska intressera sig för insatsen och området?
- Vilka aktiviteter och insatser behöver ingå i ett genomförandeprojekt för att de tänkta målen och effekterna ska uppnås på bästa sätt?
- Vilka organisationer och nyckelpersoner behöver engageras och knytas till genomförandeprojektet?
- Kan genomförandeprojektet bedrivas som ett samverkansprojekt? I sådana fall: hur ska detta utformas? Och hur ska samverkansavtalen se ut?

Genomförandeprojektet planeras utifrån nuvarande kunskap innehålla följande delar:

1. Kompetenshöjande insatser riktade mot beställare

Syftet med genomförandeprojektet är att öka kunskapen om energitjänster inklusive olika affärsmodeller samt ta fram ett underlag till grund för att små och medelstora företag i grupp ska kunna upphandla energitjänster. Ökad kunskap om energitjänster är viktigt för att marknaden för energitjänster ska fungera.

2. Praktiskt stöd till upphandling av energitjänster

Om det i arbetet med det parallella projektet "energieffektiviseringsnätverk" upptäcks att flera företag har ett likartat behov så är tanken är att man ska kunna söka bidrag till beställarnätverk. Därefter kan Energimyndigheten ge stöd till att ta fram ett underlag att upphandla energitjänsteprojekt anpassat efter de identifierade behoven och sedan löpande anpassa detta efter marknadens behov. Ett sådant stödmaterial kan innehålla hjälpmedel, mallar och utbildning för upphandling av energitjänster. Beställarnätverken har också möjligheten att ta fram juridiskt korrekta upphandlingsunderlag för de identifierade behoven av energitjänster. Med den här typen av beställarnätverk blir det lättare att genomföra energieffektiviseringsåtgärder.

3. Bredare kunskapshöjande insatser

Ökad kunskap i vid bemärkelse om energitjänster är också mycket viktigt för att marknaden för energitjänster ska fungera. Energimyndigheten bedömer att ökad användning av olika typer av energitjänster är en viktig del i vägen mot ett resurseffektivt och hållbart samhälle.

Genomförandeprojektet kommer preliminärt att ha följande mål:

- Beställarnas kunskap om energitjänster har ökat. Beställarna har tillräckligt hög kunskap för att kunna beställa energitjänster lämpade för sina behov.
- Beställargrupper är bildade utifrån företagens aktuella behov och stödjer företagen att ta fram förfrågningsunderlag vilket bidrar till att beställningar av energitjänster underlättas och genomförs bättre än idag. Bildandet av beställargrupper ska främst baseras på de nätverk som bildas inom det nya ramprojektet nätverk.

Målgrupper

Förstudien kommer genomföras av Energimyndigheten, som även kommer vara mottagare av resultatet. Resultatet kommer att utgöra underlag för ett genomförandeprojekt.

Målgruppen för planerat genomförandeprojektet är små och medelstora företag.

Förväntat resultat vid projektavslut

Förstudien förväntas ge svar på de frågeställningar som finns (se till exempel under 6.1 mål) så att vi kan ansöka om ett genomförandeprojekt inom området energitjänster. I detta ingår ökad kännedom om de problem och behov som de små och medelstora företagen ställs inför och har i samband med energieffektivisering och energitjänster. Målet med förstudien är att svaren och den ökade kännedomen ska leda till en ansökan om genomförandeprojekt med relevanta insatser. Förstudien kommer även inkludera en genomgång av hur de horisontella kriterierna kan operationaliseras inom ramen för genomförandeprojektet.

Det planerade genomförandeprojektet förväntas bidra till att uppnå följande effektmål:

- Ökad beställarkompetens
- Energieffektiva produkter och tjänster är välkända, lättillgängliga, täcker behoven och utvecklas över tiden

Genomförandeprojektet kommer att bidra till målet 10 % energieffektivisering per förädlingsvärde inom hela gruppen små och medelstora företag. Genomförandeprojektet förväntas även ge utfall på aktivitetsindikatorerna stöd till företag m.fl. Vilka, och hur många företag som kan förväntas, kommer utredas i förstudien. Projektet förväntas dessutom att bidra till målen i investeringsprioriteringen genom att en effektivare energianvändning bidrar till hushållning med naturresurserna och minskade utsläpp. Insatserna inom programmet stimulerar användandet av och efterfrågan på energieffektiva tjänster och produkter. Syftet är att få näringslivet, specifikt SMF, att energieffektivisera sin verksamhet och därmed bidra till energiintensitetsmålet.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Antal företag som får bidrag: 0 företag

Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt stöd: 0 företag

Antal företag som får stöd: 0 företag

Privat investering som matchar offentligt stöd till företag (bidrag): 0 SEK

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Projektledarens/huvudansvarig handläggare roll och ansvar är att:

- följa upp arbetet utifrån beslutat projektdirektiv (ansökan till Tillväxtverket)
- ta fram underlag och genomföra upphandlingar och internt arbete som behövs för förstudien.
- samordna arbetet med kommunikation och marknadsföring av förstudiens resultat
- samordna det interna arbetet med förstudien på Energimyndigheten

Rollen bemannas med redan anställd.

Förstudieprojektet kommer att ha tillgång till ekonom, administratör, kommunikatör och utvärderare som är väl insatta i hanteringen av EU-projekt. Energimyndigheten har även ett kansli som hanterar regionalfondsprojekten. Projektet har tillgång till dessa funktioner, dock ingår det inte i projektets ekonomiska kostnader. Nämnade roller bemannas med redan anställda på Energimyndigheten.

Kansliets roll är att:

- samordna Energimyndighetens interna arbete mellan alla pågående och kommande insatser som söks från Tillväxtverket.
- samordna arbetet med planering, uppföljning, kvartalsrapporter, ekonomi

Gällande Energimyndighetens planerade insatser inom nationella regionalfonden är det en jämn genusfördelning i såväl besluts- som genomförandeleden.

På Energimyndigheten finns en Upphandlingsenhet som ansvarar för att LOUs regelverk följs. Vid upphandling tas deras kompetens tillvara samt att anskaffning sker enligt gällande rutiner.

All anskaffning av tjänst ska vara samverkad innan beställning påbörjas, rutin för samverkan finns i personalhandboken på Energimyndighetens intranät.

Energimyndigheten har en övergripande anskaffningspolicy, se bilaga 3. Dessutom finns ett antal interna rutiner, som beskrivs i myndighetens kvalitetshandbok, som ska följas vid anskaffning. Beskrivning av Energimyndighetens interna regler vid upphandling beskrivs i bilaga 4.

Arbetsätt

Första steget är att inventera vilka aktörer som har kunskap inom aktuellt område. En del aktörer är konsulter och en konsultupphandling behöver därför göras. Därefter behöver

Energimyndighetens frågeställningar och målformuleringar förankras med branschföreningar, enskilda företag, anlitade konsulter med flera. Eventuellt kan vissa mindre modifieringar behöva göras innan förstudien kan påbörjas. I förstudien kommer förslag till upplägg av ett eventuellt genomförandeprojekt att ingå. Förstudien ska redovisas i en förstudierapport. Efter samverkan med berörda aktörer inom området ska förstudien utgöra grunden för en eventuell ansökan om ett genomförandeprojekt avseende energitjänster.

Om samverkansprojekt blir den aktuella projektformen för ett genomförandeprojekt kommer samverkansavtal tas fram inom ramen för förstudien. Förstudien kommer även utreda vilken stödgrund som kommer bli aktuell för de företag som tar emot stöd i de planerade genomförandeprojekten.

Genomförandeprojektet planeras utifrån nuvarande kunskap innehålla följande delar:

1. Insatser riktade mot beställare

Syftet med genomförandeprojektet är att öka kunskapen om energitjänster inklusive olika affärsmodeller samt ta fram ett underlag till grund för att små och medelstora företag i grupp ska kunna upphandla energitjänster. Ökad kunskap om energitjänster är viktigt för att marknaden för energitjänster ska fungera.

2. Praktiskt stöd till upphandling av energitjänster

Om det i arbetet med det parallella projektet 'energieffektiviseringsnätverk' upptäcks att flera företag har ett likartat behov så är tanken att man ska kunna söka bidrag till beställarnätverk. Därefter kan Energimyndigheten ge stöd till att ta fram ett underlag att upphandla energitjänsteprojekt anpassat efter de identifierade behoven och sedan löpande anpassa detta efter marknaden behov. Ett sådant stödmaterial kan innehålla hjälpmedel, mallar och utbildning för upphandling av energitjänster. Beställarnätverken har också möjligheten att ta fram juridiskt korrekta upphandlingsunderlag för de identifierade behoven av energitjänster. Med den här typen av beställarnätverk blir det lättare att genomföra energieffektiviseringsåtgärder.

3. Bredare kunskapshöjande insatser

Ökad kunskap i vid bemärkelse om energitjänster är också mycket viktigt för att marknaden för energitjänster ska fungera. Energimyndigheten bedömer att ökad användning av olika typer av energitjänster är en viktig del i vägen mot ett resurseffektivt och hållbart samhälle.

Genomförandeprojektet kommer preliminärt att ha följande mål:

Beställarnas kunskap om energitjänster har ökat. Beställarna har tillräckligt hög kunskap för att kunna beställa energitjänster lämpade för sina behov.

Beställargrupper är bildade utifrån företagens aktuella behov och stödjer företagen att ta fram förfrågningsunderlag vilket bidrar till att beställningar av energitjänster underlättas och genomförs bättre än idag. Bildandet av beställargrupper ska främst baseras på de nätverk som bildas inom det nya ramprojektet nätverk.

Resultaten från förstudien kommer främst att spridas genom ovan nämnda samverkan hos berörda aktörer, men om det kommer fram särskilt intressant kunskap så kommer

Energimyndigheten att lyfta fram dessa genom separata kommunikationsinsatser. Oavsett resultat kommer förstudierapporten att uppmärksammas på Energimyndighetens webbplats.

Energimyndigheten kommer använda projektmodell ELLEN för styrning av förstudieprojektet.

Energimyndigheten kommer för alla projekt inom nationella regionalfonden att arbeta med kontinuerlig uppföljning och avstämning av resurser, aktiviteter, prestationer, utfall och effekter.